

Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö 2/1997 vp

Hallituksen esitys laiksi Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamisesta

Eduskunta on 3 päivänä huhtikuuta 1997 lähettänyt valiokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen 29/1997 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina vanhempi hallitussihteeri Heikki Koponen maa- ja metsätalousministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Arja Manner oikeusministeriöstä, päälakimies Risto Airikkala ja johtaja Markku Suojanen Maa- ja metsätaloustuottajien Keskusliitosta, toiminnanjohtaja Tage Ginström Svenska Lantbrukproducenternas Centralförbundista ja toimitusjohtaja Jouko Järvinen Jalostusmeijerien liitosta.

Hallituksen esitys

Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annettua lakia siten, että maatilatalouden kehittämisrahaston varojen käyttäminen olisi mahdollista tuottajille vahvistettujen maidon viitemäärien välittämisessä ja viitemäärien kansalliseen varantoon ostamisessa. Kiintiökauppojen maksuliikenne ehdotetaan hoidettavaksi maatilatalouden kehittämisrahaston kautta.

Viitemäärän ylityksestä suoritettavan lisämaksun laiminlyönnistä määrättävät maksun korotukset ehdotetaan yhdenmukaistettaviksi muiden vastaavien maksujen kanssa. Lakiin sisältyvässä muutoksenhakusäännöksessä olevaa viittausta ehdotetaan samalla muutettavaksi.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

Valiokunnan kannanotot

Valiokunta toteaa, että esityksessä ehdotettu laki sisältäisi säännökset maatilatalouden kehittä-

tämisrahaston varojen käyttämisestä maidon viitemäärien välittämisessä ja kansalliseen varantoon ostamisessa. Lailla tarkistettaisiin myös viitemäärän ylityksestä suoritettavaa lisämaksua samoin kuin muutoksenhakua koskevia säännöksiä. Esityksen perusteluista ilmenee, että maa- ja metsätalousministeriöllä ei ole ylikiintiöngelman vuoksi nykyisin käytettävissään varantoa, josta voitaisiin jakaa viitemääriä tuottajille, koska tuotantokiintiötä on ollut poistettava markkinoilta maakiintiöön sopeutumiseksi. Kiintiöjärjestelmän toimivuus edellyttää tietyn suuruisen kansallisen varannon muodostamista, josta voidaan myöntää viitemääriä esimerkiksi EY:n investointitukia saaville sellaisille tuottajille, joiden viitemäärää alennetaan huhtikuun alussa 1997 alkavalle tuotantojaksolle tilakohtaisten viitemäärien sopeuttamiseksi maakiintiöön.

Esityksen perusteluissa on edelleen todettu, että maa- ja metsätalousministeriö on 12 päivänä maaliskuuta 1997 antanut päätöksen meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä (219/1997). Päätöksen mukaan siirrytään 1 päivänä heinäkuuta 1997 osittain hallinnolliseen viitemäärien välitykseen. Valiokunta pitää tärkeänä, että viitemäärien siirtoa koskevilla säännöksillä taataan tuotantorenkään (yhteenliittymän) muodostamista koskevan sopimuksen päättyessä tuotantorenkään toimintaa jatkaville osakkaille mahdollisuus säilyttää tuotantorenkäällä olleet viitemäärät. Ministeriön päätöksestä ilmenee, että jos viitemäärien tarjonta maaseutuelinkeinopiirin alueella ylittää viitemäärien tarjonnan, jakaa maaseutuelinkeinopiiri myytävät määrät päätöksessä lueteltujen hakijaryhmien kesken. Kolmanteen ryhmään kuuluvat muun muassa tuotantorenkään ja yhteenliittymän osakkaat silloin, kun tuotantorenkään tai yhteenliittymän osakkaana oleva viitemäärän haltija sopimuksen päättyessä myy viitemääränsä kansalliseen varantoon. Valiokunta toteaa, että sinänsä

nämä säännökset turvaavat nykyistä paremmin tuotantorenkkaan toimintamahdollisuudet ja antavat siten mahdollisuuden osakkaiden tekemien investointien hyödyntämiseen. Valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että sopimuksen päättyessä tuotantorenkkaan toimintaa jatkaville osakkaille taataan mahdollisuus säilyttää koko viitemäärä. Valiokunnan maa- ja metsätalousministeriöstä saaman selvityksen mukaan tämä on mahdollista lakia alemmanasteisin säännöksin.

Valiokunta edellyttääkin, että tuotantorenkkaan ja yhteenliittymän purkautuessa toimintaa jatkavien osakkaiden edut turvataan siten, että toimintaa jatkavat voivat halutessaan säilyttää tuotantorenkkaan viitemäärän kokonaisuudessaan. Viime kädessä tulee myöntää koko menetetty määrä vastaava lisäkiintiö. Maa- ja metsätalousministeriön meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä 12.3.1997 antaman päätöksen 5 §:ään liittyen valiokunta edellyttää, että tapauksessa, jossa sisarus-ten keskeisellä vuokrasopimuksella on vuokrattu maiden ohessa maitokiintiöt, tulee jatkavalle turvata maidontuotannon tason säilyttäminen.

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenee, että Suomessa tuottajilla olevien viitemäärien yhteismäärä ylittää maakiintiön noin 105 miljoonalla litralla eli noin 4,5 prosentilla. Viitemäärät sopeutetaan maakiintiöön 1 päivänä huhtikuuta 1997 alkavan tuotantojakson alussa. Valiokunta toteaa, että valtioneuvosto on 26.3.1997 tehnyt päätöksen meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön (284/1997). Päätöksen 1 §:stä ilmenee, että tuottajille väliaikaisesti vahvistetut meijerimaidon viitemäärät sopeutetaan maakiintiöön siten, että maaseutuelinkeinopiiri vahvistaa tuottajien meijerimaidon viitemääräksi 1 päivästä huhtikuuta 1997 alkaen 95,5 prosenttia Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain (355/1995) 5 §:n mukaisesta tuottajan viitemäärän perusteena olevasta tuotantokiintiöstä. Valtioneuvosto on samana päivänä tehnyt päätöksen eräistä maa- ja puutarhataloustuottajille vuodelta 1997 maksettavista tuista annetun valtioneuvoston päätöksen muuttamisesta (285/1997). Muutospäätös koskee maidon tilakohthaisten viitemäärien alentamisesta aiheutuvaan haittaan liittyvää korvausvelvollisuutta. Uudessa 6 a §:ssä ovat säännökset maidon tuotantotuen väliaikaisesta korottamisesta. Säännösten mukaan maksetaan tuottajalta huhti-

kuun 1 päivän 1997 ja joulukuun 31 päivän 1997 välisenä aikana, mainitut päivät mukaan luettuina, markkinointiin myydystä maidosta ylimääräistä tuotantotukea 0,04 markkaa kilolta, jos tuottajan viitemäärää on alennettu meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön annetussa valtioneuvoston päätöksessä (284/1997) tarkoitetulla tavalla.

Eduskunta edellytti vastauksessaan hallituksen esitykseen maatalouden kansallista erityistukea koskevaksi lainsäädännöksi (HE 221/1996 vp), ettei aktiivivilojen meijerimaidon tilakohthaisten viitemäärien korvauksettomaan leikkaamiseen ryhdytä. Eduskunta on lisäksi edellyttänyt vastauksessaan hallituksen esitykseen laiksi eräiden maatalouden alaan kuuluvien lakien kumoamisesta (HE 145/1994 vp), että maidontuotantoa koskevien kiintiöiden määräytymisen perusteista ja muista elinkeinonharjoittajien tuotanto-oikeuksiin olennaisesti vaikuttavista seikoista säädetään jäsenyystilanteessa lain tasolla. Aktiivivilalla tarkoitetaan maatilaa, jolla on hallinnassaan tilakohthaisia viitemääriä leikkaushetkellä riippumatta siitä, ovatko ne tuotannossa.

Edellä esitettyyn liittyen valiokunta tuo esiin sen, että valtioneuvoston oikeuskansleri on maa- ja metsätalousministeriön maidon tilakohthaisten viitemäärien alentamisesta aiheutuvaan haittaan liittyvää korvausvelvollisuutta koskeneen lausuntopyynnön johdosta kiinnittänyt päätöksessään 25.3.1997 ministeriön huomiota siihen, että viitemääristä muun muassa tuottajien välillä maksettujen hintojen ja ministeriön leikkaustoimenpiteistä hyvittämiä korvausten välillä on tuntuva ero. Kun järjestelmä on voimassa todennäköisesti ainakin vuoteen 2000, lausuntopyynnössä tarkoitettua asiaa joudutaan hyvin todennäköisesti pohtimaan oikeudellisena pulmana myös tulevaisuudessa. Asian periaatteellisen merkityksen huomioon ottaen oikeuskansleri on nähnyt olevan paikallaan, että se saatetaan esimerkiksi Euroopan yhteisön maidon ja maitotuotteiden kiintiöjärjestelmän täytäntöönpanosta annetun lain muuttamista koskevan hallituksen esityksen yhteydessä eduskunnan käsiteltäväksi. Näin erityisesti, kun otetaan huomioon myös eduskunnan esittämä yksimielinen lausuma sekä meijerimaidon viitemäärien leikkausten suhde hallitusmuodon tarkoittamaan omaisuuden suojaan. Valiokunta korostaa oikeuskanslerin kannanoton merkitystä.

Valiokunta toteaa, että saadun selvityksen mukaan maakiintiön ylityessä tuottajien viitemäärien ylitykset ja alitukset tasataan soveltaen

niin sanottua suoran kansallisen tasauksen periaatetta, jolloin tasaus tehdään kansallisella tasolla ylitysten suhteessa. Suomen kiintiösovellutusta valittaessa on harkittavana ollut myös ostajatason tasaus, jolloin tasaus tulisi tehdä ostajatasolla viitemäärien suhteessa. Kun tuotanto olisi tuolloin paremmin meijerin hallinnassa, vaara maakiintiön ylittymisestä olisi pienempi. Nyt valittu järjestelmä merkitsisi käytännössä myös sitä, että tuottajat eivät kiintiökauden aikana voisi tietää ylityksestä mahdollisesti aiheutuvia lisämaksuja. Valittu järjestelmä suosisi siten esimerkiksi kokonaistuotantoa lisääviä riskinottajia ja olisi epäedullinen kiintiöitä tarkkaan noudattaville tuottajille.

Valiokunta edellyttääkin, että tuottajien viitemäärien ylitysten ja alitusten tasaus tulee toteuttaa ostajatason tasauksena viitemäärien suhteessa, mikä edellyttää meijerimaidon viitemäärien siirtämisestä 12.3.1997 annetun maa- ja metsätalousministeriön päätöksen (219/1997) 16 §:n muuttamista.

Edellä on todettu, että valtioneuvoston päätöksen nojalla maksetaan tuottajalta huhtikuun 1 päivän 1997 ja joulukuun 31 päivän 1997 välisenä aikana, mainitut päivät mukaan luettuna, markkinointiin myydyistä maidosta ylimääräistä tuotantotukea 0,04 markkaa kilolta, jos tuottajan viitemäärää on alennettu meijerimaidon viitemäärien sopeuttamisesta maakiintiöön anne-

tussa valtioneuvoston päätöksessä (284/1997) tarkoitetulla tavalla.

Valiokunta edellyttää, että mikäli ylimääräistä tuotantotukea maksetaan sen johdosta, että viitemääriä alennetaan meijerimaidon viitemäärien sopeuttamiseksi maakiintiöön, tulee kyseinen tuotantotuen rahoitus järjestää siten, ettei se vaikuta vähentävästi muihin kansallisiin tukiin. Tarpeen vaatiessa tähän tarkoitukseen tulee käyttää maatilatalouden kehittämishastan varoja. Valiokunta edellyttää edelleen, että kyseistä tukea maksettaessa noudatetaan riittävää joustavuutta muun muassa siten, että tuottajat oikeutetaan tukeen myös siltä osin kuin he eivät vielä ole tuotannossaan pystyneet hyödyntämään hiljattain ostamaansa viitemäärän lisäystä. Päätöksen soveltamisessa tulee maaseutuelinkeinopiireille antaa tarpeellinen harkintavalta.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää hallituksen esitykseen sisältyvää lakiehdotusta tarpeellisenä ja puoltaa sen hyväksymistä edellä esitetyin huomautuksin.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 1997

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Timo Kalli /kesk, varapuheenjohtaja Kari Rajamäki /sd ja jäsenet Mikko Immonen /vas (osittain), Minna Karhunen /kok, Tapio Karjalainen /sd, Annikki

Koistinen /kesk, Armas Komi /kesk, Jari Koskinen /kok, Marjaana Koskinen /sd, Esa Lahtela /sd, Raimo Mähönen /sd (osittain), Tuija Nurmi /kok (osittain), Tauno Pehkonen /skl, Erkki Puljainen /vihr sekä Ola Rosendahl /r.

